

Què s'entén per democràcia?

(Per una democràcia real a Catalunya)

Contingut

1 APARTAT DELS 10 PUNTS ON SE SITUA

2 TEMÀTICA I NÚMERO DEL TEXT DE DEBAT

3 EXPOSICIÓ, DIAGNÒSTIC, REFLEXIÓ GENERAL

3.1 Significats

3.2 Governabilitat

3.3 Estructures

3.4 Principis

4 DOCUMENTS PER APROFUNDIR EL TEMA

5 PROPOSTES D'ACCIÓ

5.1 Per a una Catalunya independent i autènticament democràtica

5.2 Per a l'organització interna del Procés Constituent

6 Autors

APARTAT DELS 10 PUNTS ON SE SITUA [\[modifica\]](#)

Punt 3. Democràcia participativa, reforma electoral, control dels càrrecs electes, eliminació dels privilegis dels polítics i lluita decidida contra la corrupció.

TEMÀTICA I NÚMERO DEL TEXT DE DEBAT [\[modifica\]](#)

Text número 1 del punt 3. Descripció general de què s'entén teòricament com a democràcia i dels seus principis essencials. S'aborda una anàlisi general per tal que pugui servir d'inspiració per a realitzar propostes més concretes, tant de cara a l'organització interna del Procés Constituent, com de cara al plantejament d'una autèntica democràcia en una futura Catalunya independent. Aquest text pretén fer veure la gran distància que hi ha entre el significat de democràcia i les formes polítiques vigents. Veurem com en cap definició del terme s'hi recull que una democràcia es caracteritzi per l'elecció dels seus dirigents, sinó per la presa de decisions col·lectiva i acordada. Per últim, es dóna idea de les línies de treball fonamentals a desenvolupar.

EXPOSICIÓ, DIAGNÒSTIC, REFLEXIÓ GENERAL [\[modifica\]](#)

Significats [\[modifica\]](#)

Etimologia: La paraula significa, en origen, poder (kratos) del poble (demos).

Definició clàssica:

Segons Protàgores^[1] les virtuts polítiques són qualitats pròpies de tot ésser humà i no són capacitats específiques. Ell considera la persona com a un animal polític, que pot adquirir i entrenar aquestes capacitats tot practicant i participant en la vida política de la ciutat. La democràcia, es veu així necessitada de l'opinió de tots i enriquida amb totes les idees i amb la seva diversitat natural.

A *Politeia* d'Aristòtil^[2] s'afirma que l'ideal democràtic sorgeix del principi bàsic que totes les persones han de ser iguals en la seva llibertat. Així, la participació en els òrgans de poder ha de ser també igual per a tots. La democràcia grega era, segons les seves paraules, un sistema caracteritzat pel fet que els ciutadans **eren governats i governaven per torns**. En aquest sentit, el poder es distribuïa uniformement entre els ciutadans independentment dels seus mèrits i de la seva riquesa personal. La conseqüència directa era que, en democràcia, la majoria pobre, en ser sempre més nombrosa, tenia més poder que la minoria rica.

Definició del IEC: *Sistema de govern basat en el principi de la participació igualitària de tots els membres de la comunitat en la presa de decisions d'interès col·lectiu.*

Definició de la RAE: *1. Doctrina política favorable a la intervenció del pueblo en el gobierno. 2. Predominio del pueblo en el gobierno político de un Estado.*

La teoria moderna de la intel·ligència col·lectiva:

La intel·ligència col·lectiva és un fenomen emergent, és a dir, el tot és més que la suma de les seves parts. Així, tot grup d'individus té també una intel·ligència grupal^[3]. La no correlació ideològica, coneguda com a diversitat cognitiva, fa que les solucions aportades per un grup heterogeni sovint siguin superiors i menys esbiaixades, que les aportades per un grup homogeni. Donat que la distribució d'intel·ligència és una distribució gaussiana, la gran majoria de persones es troben en la mitjana. Un grup nombrós reduirà el risc de tenir una mostra esbiaixada, garantirà la presència d'individus capaços i afavorirà la diversitat de tot el conjunt, a més d'assegurar-ne la representativitat respecte a la mostra total^[4]. Per contra, a partir d'un cert nombre el guany en intel·ligència serà mínim i, a més, la deliberació i l'intercanvi d'idees resultaran poc operatives, a causa d'un excés de soroll que reduirà l'eficàcia del grup. Així, es pot trobar una òptim d'eficiència democràtica.^[5]

Governabilitat[modifica]

El problema del funcionament democràtic es dona en qualsevol col·lectivitat d'individus, ja siguin municipis, estats, partits, associacions o moviments socials, com el 15M i el propi Procés Constituent. La governabilitat és l'excusa sota la qual es rebutja la democràcia. En un grup petit i local, de no gaire més de 1.000 membres, el nivell de proximitat és suficient com perquè una sola assemblea pugui controlar els càrrecs executius i pugui legislar col·lectivament, atès que les qüestions a tractar són poques. En canvi, tothom pot entreveure les dificultats de coordinar i organitzar una col·lectivitat de desenes de milers de persones disperses, i ja no diguem, de milions. La complexitat i el volum de feina fan que sigui impossible

fer-ho de forma totalment directa. El gran repte democràtic és aconseguir que, també en els grans grups, les propostes i les decisions flueixin amb igualtat. Així, la dicotomia principal en la qual es troba tot col·lectiu gran és la següent:

1. La professionalització de la política condueix al corporativisme i a la corrupció.

2. Governar amb eficàcia requereix persones amb un nivell de dedicació elevat.

Democràcia o governabilitat? Sembla un dilema insoluble.

Estructures[modifica]

Als col·lectius mitjanament grans (de 10.000 persones en amunt) l'autogovern acaba tenint una estructura en tres blocs diferenciats.

Bases: És la totalitat del conjunt que inclou tota la resta de subconjunts.

Capa intermèdia: Són els òrgans de control permanent de l'executiu.

Executiu: Els encarregats de dur a terme l'acció de govern.

	Estat modern*	Partits*	Antiga Atenes	Procés Constituent**
Bases	Poble	Militància	Demos	Adherits, Assemblees
Capa intermèdia	Parlament	Congressos	Boulé, Areòpag	Grup Promotor
Executiu	Govern	Comitè executiu	Estrategs, Arconts	Coordinadora

**Els estats moderns i els grans partits polítics actuals funcionen de forma oligàrquica^{[6][7]} mentre que l'antiga Atenes va ser capaç d'innovar cap a un funcionament democràtic. Val a dir, certament, que alguns petits partits emergents ja estan intentant noves formes d'autogovern.*

***Pel que fa al Procés Constituent, encara ha de resoldre problemes de funcionament intern que permetin saber si esdevindrà una estructura vertical a l'ús o si serà capaç de regir-se amb formes i mètodes innovadors i més radicalment democràtics.*

Atès que governar exigeix dedicació, en els grups grans acostuma a ser necessari crear una capa intermèdia (tradicionalment el legislatiu), que relacioni els càrrecs executius amb les bases i que s'ocupi de bona part de la tasca propositiva del dia a dia. Això és, tramitar i elaborar reglaments o lleis. Ara bé, de la interacció d'aquestes parts en depèn que el funcionament sigui democràtic o oligàrquic. A l'oligarquia (govern d'uns pocs) és l'executiu qui controla el poder i el legislatiu es posa al seu servei. Per contra, en una democràcia són les bases les qui ostenten el poder, i les cambres legislatives estan al seu servei i no al del govern. Crear un òrgan que no trenqui el vincle amb els seus representats ni es professionalitzi va

portar als atenencs a fer servir dues innovacions clau, el **sorteig** i la **rotació freqüent**. Mecanismes que van combinar amb l'**assemblearisme** i amb l'**elecció directa** dels càrrecs més tècnics, tresorers o caps militars, per exemple.

Principis[modifica]

En les definicions clàssiques de democràcia veiem com lliguen les nocions de llibertat de l'individu i d'igualtat política, a tal punt, que no hi pot haver l'una sense l'altra. També s'emfatitza molt la idea de la rotació necessària, que és un mecanisme fonamental en tot sistema democràtic per evitar la corrupció i la concentració de poder. En una democràcia, la capa intermèdia està formada per un o més òrgans propers a les bases, i serveix tant per canalitzar les seves inquietuds com per controlar, de forma efectiva, l'activitat política del govern. En una oligarquia, per contra, els òrgans de poder alcen barreres per dificultar-ne l'accés, cosa que distancia aquesta capa de les bases i facilita l'abús de poder. Parlaments, senats, consells regionals o assemblees permanents són diferents formes de capes intermèdies. Els sistemes multicapa, que n'interposen més d'una entre l'executiu i les bases, són més oligàrquics, atès que encara aïllen i distancien més el poder.

Igualtat política: s'aconsegueix mitjançant diversos mecanismes de distribució de poder.

- **Voluntariat:** La capa intermèdia està formada per voluntaris de les bases sense cap discriminació i amb equiprobabilitat. Tothom té el mateix poder i el dret a participar en els assumptes públics del col·lectiu.
- **Rotació obligatòria:** els càrrecs de poder han de rotar amb freqüència per evitar l'oligarquització i la corrupció^[8]. Per al cas de les assemblees legislatives (capes intermèdies), si el nombre de voluntaris és gran, s'aconsella emprar el sorteig sempre que es pugui, per tal d'assegurar la igualtat política. Pel que fa a l'executiu, atès que els càrrecs són més tècnics, es pot permetre una certa durada en els càrrecs però, en contrapartida, hauran d'estar mancats de poder, altrament, hauria de limitar-se també el seu mandat a una o dues legislatures com a màxim.
- **Dret a la paraula (isegoria):** tothom té dret a donar la seva opinió i a ser escoltat. Hi haurà d'haver òrgans de control per atendre les reclamacions provinents de les bases.
- **Una persona un vot:** les bases han de poder votar sobre les qüestions cabdals i han de tenir dret a convocar votacions a petició seva. La tramitació de les votacions generals correrà a càrrec dels òrgans intermedis i no de l'executiu. Sempre que la deliberació sigui insuficient per arribar a un acord d'ampli consens, es recorre a la votació general (referèndum en el cas de grans col·lectius) que es resoldrà per majoria.

Control sobre l'executiu: és una de les funcions principals del legislatiu (la capa intermèdia).

- **Executiu revocable pels òrgans de control:** els càrrecs executius són eminentment tècnics i poden ser nomenats i revocats pels membres rotatoris o a petició popular mitjançant un procés electoral específic.

- **Independència dels òrgans de control respecte l'executiu:** Aquest és un aspecte clau. Hi ha d'haver incompatibilitat de càrrecs. No pot ser que els membres de l'executiu ho siguin també del legislatiu, atès que hi hauria un evident conflicte d'interessos.
- **Capacitat legislativa i pressupostària a les bases:** la funció legislativa recau de forma participativa en les bases. La capa intermèdia té la potestat de tramitar els pressupostos elaborats per l'executiu i les iniciatives provinents de les bases, però l'última paraula sempre la té el poble.
- **Rendició de comptes permanent:** control del compliment del mandat i del calendari electoral, de sous i dietes i dret d'interpel·lació per qualsevol causa.

DOCUMENTS PER APROFUNDIR EL TEMA[modifica]

1. Diàleg de Protàgores - *Plató*
2. Política de Aristóteles y democracia - *Alfredo Cruz Prados*
3. The Wisdom of Crowds: Why the Many Are Smarter Than the Few and How Collective Wisdom Shapes Business, Economies, Societies and Nations ("Cien mejor que uno: La sabiduría de la multitud o por qué la mayoría es siempre más inteligente que la minoría") - *James Surowiecki*
4. The Difference: How the Power of Diversity Creates Better Groups, Firms, Schools and Societies - *Scott E. Page*
5. Why the Many Are Smarter than the Few and Why It Matters - *Helen E. Landemore*
6. Llei de ferro de l'oligarquia - *Robert Michels*
7. Los Partidos Políticos (síntesis) - *Robert Michels*
8. Llei de ferro de l'oligarquia - *Robert Michels*

PROPOSTES D'ACCIÓ[modifica]

Per a una Catalunya autènticament democràtica[modifica]

Aquestes propostes són generals i fetes en base als principis democràtics esmentats anteriorment. Per obrir un debat informat, a cada qüestió se li ha associat un o més textos de debat per ampliar-ne el seu contingut.

1. **Constitució feta pel poble:** El text constitucional és la màxima expressió de sobirania popular i, com a tal, ha de ser redactat en un procés constituent en el qual la ciutadania hi participi a bastament i tingui sempre l'última paraula. Un cop aprovada, només hauria de poder-se esmenar mitjançant referèndum vinculant (**veure Per una constitució feta pel poble**).
2. **Llei electoral justa:** Els vots han de valdre tots el mateix, s'ha de garantir la proporcionalitat, i les barreres d'accés (legals o implícites) s'han de reduir tant com sigui

possible (**veure Llei electoral**).

3. **Democràcia interna als partits (i a d'altres organitzacions civils):** El control dels partits ha de recaure sempre en la militància. Amb aquest objectiu hauran de dotar-se de mecanismes de participació interna que garanteixin l'exercici efectiu del poder per part de les seves bases. Per tant, es prioritzaran funcionaments interns horitzontals com la rotació, el referèndum i el sorteig per sobre de funcionaments verticals com la representació per delegació de vot. Aquesta exigència democràtica podria estendre's també als consells universitaris, sindicats, associacions, etc (**veure Partits polítics: democràcia interna i finançament, Repensant les candidatures electorals**).
4. **Transparència total:** Tota la informació generada per l'acció legislativa i de govern serà pública, digitalitzada i accessible. Els ciutadans han de poder consultar i analitzar tota l'activitat política i notificar als organismes de control qualsevol aspecte que considerin anòmal (**veure Govern obert, transparència i pressupostos participatius**).
5. **Mecanismes de control ciutadà per evitar l'abús de poder i assegurar la independència dels poders públics:** el govern és el poder executiu i, com a tal, no se li ha de permetre acumular el poder legislatiu i el pressupostari, encara que tingui majoria absoluta o un acord de legislatura al Parlament. Per tal de garantir-ho, s'haurà d'institucionalitzar un contrapoder ciutadà que permeti a la població una exigència efectiva de responsabilitats, ja sigui en processos regulars de rendició de comptes, amb la interpel·lació als polítics o amb el plantejament, debat, aprovació o denegació de propostes sobre les qüestions polítiques del seu interès. També haurà de ser el poble qui decideixi sobre els sous i beneficis dels càrrecs polítics (**veure Iniciativa popular i referèndum, Senat Ciutadà i Democràcia líquida**).
6. **Municipalisme democràtic i subsidiarietat:** els petits municipis han de poder-se governar de forma completament assembleària si així ho desitgen (**veure Democràcia inclusiva**).

Per a l'organització interna del Procés Constituent[[modifica](#)]

Aquestes propostes estan fora de numeració perquè són propostes de funcionament intern, enfocades per tan a la difusió als qui ja son membres de les nostres assemblees.

- **Sobirania a les assemblees i referèndum intern:**
 - **Variant 1 (sobirania compartida):** Tota decisió que les assemblees considerin important ha de poder ser referendada pel gruix del Procés Constituent (assemblees i adherits). Així, el grup promotor ha de poder convocar referèndums entre tots els adherits a petició pròpia o de les assemblees de tal manera que es pugui pronunciar tothom sobre les qüestions cabdals del procés. Aquests referèndums s'han de poder impulsar des de les assemblees locals i/o també electrònicament des d'una eina digital dissenyada a tal efecte. La quantitat de recolzaments (d'assemblees o adherits) necessaris per impulsar un referèndum no hauria de ser gaire gran (10%?) per tal de no fer que el mecanisme fos, a la pràctica, del tot inútil.
 - **Variant 2 (sobirania de base, estricta):** en aquest cas no s'exigeix cap mínim de

recolzaments i directament s'assumeix que el grup promotor no tindrà poder decisor i totes les decisions baixaran a les assemblees o es resoldran per referèndum. Aquestes dues variants són mútuament excloents ja que en aquesta es treu tot poder decisor al grup promotor mentre que a l'altra se li treia parcialment i de forma condicionada.

- **Tot membre del procés que assumeixi càrrecs ha de pertànyer a una territorial:** Es tracta de que els òrgans executius mantinguin el vincle amb les assemblees i evitin el distanciament de les bases. Per tant, es demanarà que, al menys un cop al mes aquests càrrecs assisteixin a la seva respectiva assemblea local per donar comptes.
- **El grup promotor i la coordinadora han de ser òrgans independents entre sí** per tal d'assegurar el control de l'executiu des de les bases i de garantir que hi ha una incompatibilitat de càrrecs entre el membres de la promotora i de la coordinadora. Els membres de la coordinadora i de les comissions de treball tindrien veu però no vot a les reunions del grup promotor, el qual decidiria amb plena autonomia i podria, al seu torn, donar nous mandats als càrrecs executius així com modificar la configuració d'aquests òrgans.
- **El grup promotor ha de ser un òrgan de debat i representació de les assemblees territorials.** Les decisions s'han de discutir en grups i abans de procedir a les votacions sempre que un mínim nombre de delegats ho demani. El vot quedarà restringit als delegats de les territorials ja que sectorials, grups i comissions de treball i la mateixa coordinadora ja estan representats per les seves respectives territorials a les quals ja pertanyen. Altrament, hi hauria un evident conflicte d'interessos si qui executa les propostes és també qui les ha d'aprovar i si els propis càrrecs executius pertanyen al mateix òrgan que els ha d'escollir. Aquest mal funcionament ha de ser corregit el més aviat possible abans que la xifra de membres provinents de grups no territorials tingui un pes excessiu en el si del grup promotor i es desvirtui la seva representativitat i capacitat de control per part de les bases.
- **Rotació obligatòria:** Cap membre del grup promotor podrà romandre més d'un any en el càrrec. Amb tot, la rotació de cada delegat podrà ocórrer amb més freqüència sempre que la seva assemblea local així ho decideixi.
- **Delimitació clara del cens de votants.** Els delegats de les assemblees locals han d'estar prèviament censats i acreditats per tal d'assegurar que només voten ells. La resta d'assistents (membres de sectorials i comissions) podrà tenir veu però mai vot, començant per la pròpia coordinadora i les comissions de treball que, a més, rendiran comptes davant dels delegats de les assemblees.

Autors[modifica]

- Autors principals: *Víctor Garcia* - Gener 2013
- Col·laboracions puntuals: *Robert i Montse (Assemblea Moianès)*
- Correctors: *Antonio Garcia, Ramon Crespiera*

[Enllaç a l'article a wikiconstitucio.org](https://www.wikiconstitucio.org)